

ლიტერატურული გაზეთი

მეორეული
ნიუმერი

1934 დეკემბრის 25

საქართველოს საბჭოთა მწერლების კავშირის ექვსდღიური ორგანო

ფასი 15 კაპ. № 31

დეკემბრის 24

ახალი შემოქმედებითი კადრების დაწინაურება ჩვენი ლიტერატურული საზოგადოებრივობის პირველხარისხოვანი ამოცანაა.

სასწავლო-შემოქმედებითი ლიტერატურის ქსელი, კონსულტაცია, ახალი კადრების შემოქმედებითი გაერთიანება, ამ კადრებისათვის სპეციალური პრესა, ახალგაზრდა ავტორთა ინდივიდუალური მიმართება კვალიფიციურ მწერლებზე, — აი ის საშუალებანი, რომელთა გზითაც წარმოებს დღეს ახალი ლიტერატურის წახალისებისაკენ მიმართული მუშაობა.

გარკვევით უნდა ითქვას, რომ ლიტერატურული ახალგაზრდობის აღზრდა ვერ კიდევ ვერ არის დაკუნთებული სათანადო სიმაღლეზე. ამ მუშაობაში ჩაბმული ზოგიერთი მწერლები ფორმალურად უდგებიან საკითხს, საგამომცემლო ორგანიზაციები დღემდე არასერიოზულად ექცევიან ახალი კადრების პრობლემას (სახელგამი და „ფედერაცია“), ხშირად ზერელე და შემთხვევითი მოტივებით ხდება ამა თუ იმ ახალგაზრდის „დაწინაურება“. ახალი კადრების შემოქმედებითა გაერთიანებებმა ვერ კიდევ ვერ გაშალეს რეგულარული ღრმა თეორიულ-შემოქმედებითი მუშაობა.

უფრო ახალ „ახალგაზრდა მწერალმა“ ვერ გარდაქმნა თავისი მუშაობა იმგვარად, რომ იგი წარმოადგენდეს არა მარტო ახალი კადრების პრობლემის გამომწვევების საშუალებას, არამედ მწერლობის შემოქმედებითი გამოცდილების გადაცემის, ახალი კადრების იდეური-შემოქმედებითი კვალიფიციის ამოღებისათვის მებრძოლ ორგანოს.

ამის და მოტივად უკანასკნელი ხნის განმავლობაში ახალი შემოქმედებითი კადრების დაწინაურების საქმეში წარმატებები მიგვეპოება. მთელი რიგი ახალი პოეტები და ბელეტრისტები (დღემდე სრულიად უცნობი) გამოვიდა წილს მკითხველი საზოგადოებრივობის წინაშე და ზოგიერთმა მათგანმა სამართლიანად დაიმსახურა ყურადღება.

ამ წარმატებათა შესახებ გარკვევით ითქვა ახალი კადრების სალაშქრო, რომელიც გაიმართა მწერალთა სასახლეში 16 დეკემბერს.

ამ საღამომ ნათელია, რომ მწერლების ძირითადი აქტივი ყურადღებით ეპყრობა ახალ ძალების მუშაობას. ამას მოწმობს კამათში მონაწილე მწერლები. რა თქმა უნდა, მოიხილვინა გამოჩენილი მწერლები, რომლებიც ახალ კადრებთან მუშაობის საკითხს საკუთარი, პირადი „სამწერლო მიუზონების“ თვალსაზრისით უდგებიან. ზოგიერთები უფროსიან კიდევ ახალი ძალების ზრდას. ასეთ მწერლებს უნდა მიეთითოს ამ პროფესიულ-ამჟრული ავადმყოფობის აღმოფხვრის აუცილებლობაზე. მაგრამ მწერლების მანა უეჭველად მზადაა დაეხმაროს ახალგაზრდობას. ოღონდ საჭიროა ამ მუშაობაში ავადმყოფი მფარველობითი ტონსა და ახალგაზრდობისადმი იმ უაღრეს „ლიბერალურ“ ინტელიგენტურ „სიყვარულს“, რომელიც მხოლოდ რევნიის ახალგაზრდა ავტორს და მოხერხებულ ახალგაზრდა „მუღმეც დამწყებს“ კი ამ ლიბერალიზმით ბოროტად სარგებლობის შესაძლებლობას აძლევს.

ძირითადი და უმთავრესი ახალი კადრების აღზრდაში არის თვით ახალგაზრდა

ახალგაზრდა მწერლის სახე — ნახატი შ. ძნელაძისა

შემოქმედებითი

დისკუსია

მწერალთა კავშირში

25 დეკემბერს საღამოს 7 საათზე ხელოვნების სასახლეში გააშკარდა გაზეთის დირექტორი წიკიტხაშვილი მოხსენებას სიმონ ჩიქოვანიის შემოქმედებაზე.

მოხსენებელს უმადო ბაიბარტაბა კამათი. კამათში მონაწილეობის მისაღებად მოწვეულია საბჭოთა მწერლების აქტივი.

კამათში მონაწილეობა მხოლოდ და მხოლოდ მწერალთა კავშირის წევრებისთვის და არაწევრებისთვის კი მწერალთა კავშირის სამდივნოში წინასწარ მიღებული ბაკათებით. ბაკათების მიღება უმადო წარმოება-დასაბუთება-სასწავლო-საზოგადოებრივ და ცალკე პირებსაც.

გაზეთთა მართვა და ორიგინალი

„ლიტგაზეთის“ წინა ნომერში ვაცხადებდით ჩვენი გაზეთის ბავშვთა მხატვრული შემოქმედების რესპუბლიკურ ოლიმპიადაში ჩაბმის შესახებ. მართლაც ეს მეტად საინტერესო და სასარგებლო წამოწყებაა. ვის არ უწერია ბავშვთაში... ბავშვობისას მხატვრულ ნაწარმოებთა კარგად წერა მეტად ამაღლებს მომავალი მოქალაქის ბუნებას. რა თქმა უნდა, დიდი მნიშვნელობა იქნებოდა შთაგვიტოვებინა ყველა ახალგაზრდისთვის, რომელიც რაიმეს წერს, თითქმის იგი აუცილებლად მხოლოდ მწერლობის გზით უნდა განვიტარდეს. ასეთი გზით სულა განსაკუთრებული მხატვრული ნიჭის მქონე მოზარდთა შეგვიძლია ვუჩინოთ. ასეთ ნიჭიერ ახალგაზრდების აღმოჩენის ერთერთი საშუალება ეს ოლიმპიადია.

ლობა კი ჩვენ ლიტერატურულ ორგანიზაციებთან, კერძოდ მწერალთა კავშირის საბავშვო ლიტერატურის სექციასთან და „ლიტერატურულ გაზეთთან“ ერთად კომკავშირულ-პიონერულ ორგანიზაციებში და განათლების ორგანოებში უნდა გაუწიონ. კიდევ ერთხელ გაკვირვებას გამოვთქვამთ, რომ განათლების ორგანოები სდუმან, განათლების მუშაკთა კავშირის გაზეთი არაფერს ამბობს, კომკავშირი, პიონერორგანიზაცია და მათი გაზეთები „ახალგაზრდა კომუნისტი“, „ნორჩი ლენინელი“, „ახალგაზრდა სტალინელი“, ბათუმის კომკავშირულთა გაზეთი არ გვეხმაურებიან ამ მათთვის საინტერესო წამოწყებაში.

მაგრამ არა მარტო ამ მიზანს ისახავს ოლიმპიადი. ბავშვების კულტურული ზრდა თვითშემოქმედების და შემოქმედებითი ინიციატივის წაქეზება, მათი პიროვნების გაფართოება, მათში ენობრივი კულტურის შეტანა, მხატვრული სიტყვისადმი სიყვარულის გაღვივება და ლიტერატურის ენერგიული შესწავლა, — დამოუკიდებლად იმისა, იქნება ესა თუ ის ბავში მომავალში ინჟინერი, ტექნიკოსი, ექიმი, ბეითალი, მოფერი, მონტიორი თუ ქუჩის მკირწყლავი, — აი, როგორია ამ ოლიმპიადის მასშტაბი.

ასეთივე მონაწილეობა უნდა მიიღონ ამ საქმეში რაიონულმა გაზეთებმა. მათ შეუძლიათ ჩაატარონ ბავშვთა მხატვრული შემოქმედების ოლიმპიადი რაიონის მასშტაბით, გამოყონ გამარჯვებულები და გადმოგვიგზავნონ ჩვენ რაიონში საუკეთესოდ ცნობილი ბავშვთა შემოქმედების ნიმუშები. სკოლებშიაც (სკოლის მასშტაბით) ასეთი ოლიმპიადები უნდა ჩატარდეს, მას მოყვებს რაიონის და ა. შ. ყოველივე ამის შესახებ „ლიტერატურული გაზეთი“ მზადაა აქვეყნოს როგორც ცნობები, ისე შედეგებით უკეთესი მხატვრული ნიმუშები. საჭიროა ოღონდ ჩვენთვის ცნობების სისტემატური მოწოდება.

მაგრამ ამ ოლიმპიადის სჭირდება იდეურ-ორგანიზაციული ხელმძღვანელობა და ეს ხელმძღვანე-

ბავშვთა შემოქმედების ოლიმპიადი ფართოდ უნდა გაიშალოს!

ჩვენი გაზეთის ხელისმომწვერთა საუბრადღებოდ

„ლიტერატურული გაზეთის“ რედაქცია აცნობებს ხელისმომწვერთ, რომ ანგარიშის და მიწოდების გაადვილების მიზნით სასურველია გაზეთზე ხელისმომწვერა წარმოებდეს წლიურად, ნახევარწლიურად და ყოველ შემთხვევაში, არა ნაკლებ სამი თვის ვადისა. ხელისმომწვერთ ვთხოვთ გაზეთის მიუღებლობის შესახებ დაუყოვნებლივ აცნობონ რედაქციას: მაჩაბელის ქუჩა № 13, „ლიტგაზეთის“ რედაქცია, ტელეფონი 3-47-10. რედაქციისაგან დამოუკიდებელ მიწვევების გამო ჩვენი გაზეთის ეს ნომერი გამოვიდა დაგვიანებით.

ბესო ულენტი

ვეფხისტყაოსნის ავტორი

ლენინგრადიდან მეტად სამწუხარო აზრები მივიღეთ: 20/XII გადაიკვალა აკადემიკოსი ნიკო მარში.

ერთ წელზე მეტია, რაც აკადემიკოსი მძიმედ ავადმყოფობდა. მორჩენის იმედი არ იყო და ჩვენც ვეზადებოდით კატასტროფისათვის, მაგრამ... მოკლედ გადმოცემულმა ცნობამ გული ჩვენი არაჩვეულებრივ დასერა, მეტად დააწყულა!

ძნელია ნიკო მარშის, ამ იშვიათად მთრთოლვარე გულის, მარად მებრძოლისა და დაუსვენარის მკვდრად წარმოდგენა, მაგრამ სიკვდილისაგან „ყოველი გასწორდეს—სუსტი და ძალგულოვანი“ და ჩვენც იშვიათი მეცნიერი დღეიდან ახიერო საფლავით გასულად უნდა ვიგულოთ.

ზედმეტია მისთვის ჩვეულებრივი ამ შემთხვევაში ეპიტეტები: გაბოჩენილი, უდიდესი, სახელოვანი, მსოფლიო მასშტაბისა და სხვ. და სხვ.

არც ერთს მათგანს აკადემიკოსი არ საჭიროებს. მოკლედ: ნიკო მარში ეს უფრო მრავალმეტყველია, მრავალმეტყველია ყველასათვის, ვინც მას იცნობდა.

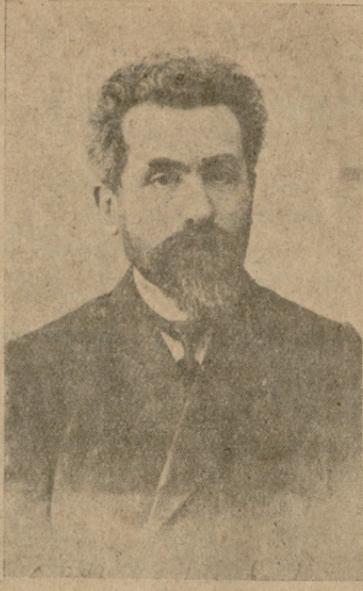
და ნიკო მარშს კი მთელი საბჭოთა კავშირის კულტურული მილიონები იცნობდნენ და სცნობდნენ და არა მარტო კავშირში, — ბურჟუაზიული საზღვარგარეთაც იძულებული იყო ეცნო იგი. აბა, რომელი საბჭოთა მოქალაქე, კულტურულ ფრონტზე მომუშავე მოქალაქე, არ იცნობს ნიკო მარშს, როგორც ქართულმეტყველებს. მეცნიერულ ქართულმეტყველების ფუძემდებელსა და მამამთავარს, რომლის მიღწევები იმდენად

უზომოა, უანგარიშო და უღვევი, რომ მთელი თაობაა საჭირო ეს მემკვიდრეობა სათანადოდ რომ დაამუშაოს და სათანადოდვე შეითვისოს.

ნიკო მარშია შექმნა მეცნიერული ქართულმეტყველება და მანვე აღიყვანა იგი ბევრისათვის. დღემდე მიუწვდომელ სიმბოლემდე. მრავალფეროვანი ქართულმეტყველების ეს ასპარეზი, რომელზედაც ნიკო მარში ხანდაუხმელად იწვოდა ნახევარი საუკუნის მანძილზე. აქ წარმოდგენილია: ენათმეცნიერება, ლექსიკოგრაფია, ლიტერატურათმცოდნეობა, ისტორია, ეთნოგრაფია, მატერიალური კულტურა, ხელოვნება, ხელოვნება, კულტურული მშენებლობა...

და აღსანიშნავია, რომ არც ერთი ზემოდასახელებული დარგთაგან არ იფარგლება ვიწროდ საქართველოში, ან სომხეთში, ან აკავასიითა და მთელი საბჭოთა კავშირით. ნიკო მარში იზოლირებულ კვლევადიების წინააღმდეგია, მისი მეცნიერული თვალსაზრისი უნივერსალურია. შეუძლებელია დღეს ძვირფასი მეცნიერის ღია სამარსთან, ისიც გაზეთის ფურცლებზე, ნაწილობრივად გადმოცემა ნიკო მარშის ნახევარსაუკუნოვან დაუცვლელ მუშაობისა. მკითხველად აღვნიშნავ მხოლოდ ზოგ რასწენ.

ნიკო მარშის ენათმეცნიერული მუშაობა წარმოდგენილია ე. წ. იაფეტური თეორიით, რომლის შესახებ პირველი წერილობითი განცხადება მოგვცა

ნიკო მარში

1888 წლის გაზეთ „ივრიაში“ (№ 86): „ბუნება და თვისება ქართულისა ენისა“. აქ ნიკო მარში პირველი და პირველად იძლევა მოკლე, კრებსითი ხასიათის ცნობას ქართველური (ქართული, მეგრულ-ქანურ-სვანური) და სემიტურ ენების ნათესაობის შესახებ. აქედანვე და ამასთან დაკავშირებით ქართველური ენების ახალი, პირობითი სახელწოდება: იაფეტური. აქედან მოყოლებული მარში დღემოდან განაგრძობდა ამ ხაზით კვლევადიებას, რაიც 1908 წ. ახალი შრომით დაგვირგვინდა: „Основные таблицы к грамматике древне-грузинского языка“. სადაც უფრო დეტალურად მოცემულია საბუთები ქართულ-სემიტურის ნათესაობისა. შემდეგ

წლებში იაფეტურის ეს წრე კიდევ უფრო გაფართოვდა და მან სომხური გარდა (ნაწილობრივ), აფხაზური და მთიულთა სხვა ენებიც შემოიფარგლა; ამავდროულად მოეჭვა ლურსმულ წარწერებისა და ხეთური ენების.

ასეთი იყო იაფეტური თეორიის ხაზი და ფარგლები 1924 წლამდე, იგი მკაცრად თვალყურის და მის მონათესავე ენების შედარებით შესწავლას შეიცავდა. ამ წლიდან კი იგი, ეს თეორია, გადაიქცა საზოგადო მოძღვრებად ენის შესახებ, როგორცაა: ენის წარმოშობა, მისი განვითარება და პერსპექტივები.

რას ამტკიცებს აქ მარში? ენა არაა ბუნებით მონიკეზული ძალა. იგი ხანგრძლივი შრომის, კოლექტიური შრომის პროცესშია წარმოშობილი, შექმნილი და, მაშასადამე, მჭიდროდ დაკავშირებულია საზოგადოებრივ, ეკონომიურ და საწარმოო ფაქტორებთან; კაცობრიობის განვითარება ერთი ენისაკენ მიიხარება, მსოფლიო ეკონომიკისა და სახალხო მეურნეობის შექმნის პროცესში წარმოიშობა ერთიანი საერთო საკაცობრიო ენა.

ამ მხრივ ნ. მარში თანდათან მიუახლოვდა მარქსიზმს და საკვებით ჩამოშორდა ინდოევროპეისტიკას ენათმეცნიერებაში. მართალია, უკანასკნელი ჯერ საკვებით ძლეული არაა, მაგრამ ერთი კი ცხადია: ნ. მარშის მუშაობის შედეგად ენათმეცნიერებაში ინდოევროპეისტიკის ანტითეზისი უცილობლად გვაქვს, ანტითეზისი, რომელიც ყოველ მიზეზს გარეშე, ნამდვილ მარქსისტულ ენათმეცნიერებად უნდა იქცეს, განვითარების სხვა გზა არ არსებობს, უნდა გადაიზარდოს.

ფ ა ზ რ ი კ ა - ქ ა რ ხ ნ ე ზ ი ს ა და სამოქალაქო ომის ისტორიისათვის*)

ბ ი ც ი ა ნ ბ ა ბ ი ძ ე

I. ეს საკითხი პირველად მაქსიმ გორკის ინიციატივით დაისვა. პარტიამ და ხელისუფლებამ დიდი პოლიტიკური მნიშვნელობის საკითხად მიიჩნიეს სამოქალაქო ომის ისტორიის დაწერა და თავის დროზე ამას გამოეხმაურა ფართო საბჭოთა საზოგადოებრივობა. ამ ხნის განმავლობაში ბევრი საინტერესო წიგნი გამოვიდა რუსეთის ცნობილ ქარხნებზე და ფაბრიკებზე, ამ სერიაში გამოვიდა აგრეთვე წიგნი „ბალტიისა და თეთრი ზღვის“ „სტალინის სახელობის არხის“ შესახებ, რომელსაც ცენტრალურმა პრესამ დადებითი შეფასება მიცა. დამზადებულია უზარმაზარი მასალა სამოქალაქო ომის ისტორიისათვის. თუ რა ცხოველ ინტერესს იწვევს სამოქალაქო ომის ისტორიის მხატვრული გაფორმება, ამის მოწვევად ჩვენ, როცა კინო-ფილმი „ჩაბაევი“ ერთგვარ საბრძოლო დროშად იქცა და წარუხოცელ შთაბეჭდილებას სტოვებს მნახველებზე და აღფრთოვანებს მასებს.

შეშველად ამ ფილმის გამარჯვება მიეწერება დ. ფურმანოვის შემოქმედებას და კინო-რეჟისორების ვასილი იევთა ფურმანოვის, წიგნისა და სამოქალაქო ომის ეპოქის ნიჭიერად ათვისებას და მასალის დაუფლებას.

სამოქალაქო ომის ისტორიის შესწავლას, რომ უდიდესი მნიშვნელობა

აქვს თანამედროვე მწერლისათვის, ამის მაგალითს იძლევა ჩვენი დროის გამოჩენილი რუსი მწერალი ალექსეი ტოლსტოი, რომელიც სპეციალურ ინტერვიუში „ლიტერატურულ ლენინგრადის“ თანამშრომელთან შემდეგ აღსარებას იძლევა. ალ. ტოლსტოი ამბობს, რომ მას არ შეუძლია ერთ და იმავე დროს ერთ თემაზე გამუდმებით წერა, მისთვის საჭიროა თემის შეცვლა, რომ შემდეგ დაუბრუნდეს შეწყვეტილ სამუშაოს. ტოლსტოიმ დაათვა თავისი ცნობილი რომანის „პეტრე 1“-ის პირველი და მეორე ნაწილი, მესამე ნაწილის გაგრძელება რამდენიმე წლით გადასდო და ახლა ისევ სწერს „1819 წელს“, რომელიც არის გაგრძელება მისი ტრილოგიისა სამოქალაქო ომის შესახებ.

— მართალია ამ ხნის განმავლობაში, ამბობს ა. ტოლსტოი, მე ბევრჯერ დავპირე ტრილოგიაზე მუშაობის განახლებას, მაგრამ აღუქსეი მაქსიმოვიჩი არ მირჩევდა, მან შემამტკობია (რისთვისაც უდიდესი მადლობელი ვარ), რომ დაიწყო სამოქალაქო ომის ისტორიის მასალების შეკრება და ეს მე ძალიან დამეხმარება წერის დროს და აი ახლა, როცა გამოდის „სამოქალაქო ომის ისტორიის“ პირველი ტომი, მე ვატყობ თავზე თმა უნდა დამეგოიჯა, რომ ამ დარბევას არ ავეყოლოდი“-ო. შემდეგ მოყოლილია, თუ როგორ გაეცნო ამ მასალებს ერთერთმა რედაქტორმა ამხ. მინცმა და როგორ შეიკვალა ტოლსტოის ძველი კონცეპტია და ახალი ნაწარმოების გეგმა.

განა საქართველოში არ არის მდიდარი სამოქალაქო ომის ისტორია? განა საჭირო არ არის ამ ისტორიის აღდგენა და დაწერა?

მით უმეტეს ახლა, როცა ახალგაზრდობა გამოდის ასპარეზზე, რომელიც ამ ომებს არ მოსწრება. ჩვენ მწერლობაში უშუალოდ ამ სამოქალაქო ომიდან დაწერილია მხოლოდ*) ა. ქუთათელის რომანი „პირისპირ“ და ალბად თვითონ ა. ქუთათელი გრძნობს ტოლსტოის განცხადების სიმართლეს, როცა მას მარტო თავის მასოგრობაზე და შეუსწავლელ მასალებზე უხდებოდა რომანის დაწერა.

2.

ყველასთვის ცხადია, რომ მეფის პოლიტიკა ამიერ-კავკასიაში ეწინააღმდეგებოდა მხარის ეკონომიურ განვითარებას, მეფის სატრაპებს ჩვენი ქვეყანა კოლონიისა და ნახევრად კოლონიის პირობებში ჰყავდათ ჩაყენებული, რომ საწარმოო ძალთა განვითარებას არ გაეღვიძებია ხალხი და არ გამხდარიყო განმანათავისუფლებელ მოძრაობის სტიმულად.

საბჭოთა ხელისუფლებამ ძირიანდევინა და შესცვალა ეს უკუღმართი პოლიტიკა და ჩვენ თვალწინ იშლება სოციალისტურ მშენებლობის გრანდიოზული სურათი, ჩვენი წინა თაობა სიზმარშია ცვერ წარმოდგენდა ამ ამბავს და არც ჩვენ, პირდაპირ და აშკარად გამოტყუილად რომ ვთქვათ, არ ვიცნობთ, თუ რა ხდება დღეს ჩვენი ქვეყნის ინდუსტრიალიზაციის ფრონტზე, როგორ მიდის სოფლის მეურნეობის სოციალისტური რეკონსტრუქცია.

განა ჩვენი თაობის მწერლობას შეეფერის ნაკლები პათოსი და აღფრთოვანება, ვიდრე ეს ჰქონდა ილია ჭავჭავაძეს, როცა ის თავის ისტორიულ

სიტყვას ამბობდა წინამძღვარიანთ ქარში სამეურნეო სკოლის გახსნაზე? ეს სიტყვა ჩვენ ბავშვობიდან გვახსოვს „ბუნების კარში“ დაბეჭდილი, როგორც ორატორულ ხელოვნების ნიმუში და რა უნდა დაუპირდაპიროთ ჩვენ დღეს მას მწერლობაში? ცხოვრება კი წინამძღვარიანთ კარის ერთ საცოდავ სკოლას უპირდაპირებს ათეულ უმადლესს სასწავლებლებს, კვლევითი ინსტიტუტებს, უზარმაზარ საბჭოთა მეურნეობებს, კოლმეურნეობებს, კოლხიდის ქაობის ამოშრობას, მთელი შავი ზღვის სანაპიროების ციტრუსების ქვეყნად გარდაქმნას, როცა ჩვენმა ქვეყანამ უნდა დააკაყოფილოს მთელი საბჭოთა მოთხოვნილება საკუთარი ჩაით.

მაგრამ შევეხოთ პირდაპირ საგანს: ტყვარჩელის და ტყიბულის ქვანახშირის ქარხნები, ქიათურის შავი ქვის წარმოების რეკონსტრუქცია, ფერო-მარგანცის გიგანტი, სურამის უღელტეხილის ელექტროუკაცია, ზაპესი, რიონ-ჰესი, ხრამჰესი, აჭყესი, ავარის შაქრის ქარხანა, კასპის ცემენტის ქარხანა, ახალი საფეიქრო მრეწველობა, აბრეშუმისა და მთულის საქსოვი ქარხნები, მაგრამ ყველაფრის ჩამოთვლა ხომ თანდათან ძნელდება.

ახლა ის ქარხნები, რომელთაც აქვთ საბჭოთა პერიოდის წინანდელი ისტორია: რკინის გზის მთავარი სახელოსნოები, რკინის გზის დეპოს სახელოსნო... ამ ქარხანათა რეკონსტრუქცია ისტორიულ კონტრასტებით გამოაჩენენ ჩვენ ეპოქას.

ამ ქარხნებისა და ფაბრიკების ისტორიის დაწერა არც ისე ადვილია, აგრეთვე ერთი და ორი კაცი ამას ვერ ასწევს, ამისათვის საჭიროა მთელი საბჭოთა საზოგადოებრივობის მობილიზაცია. ამის ირავლივ, ალბათ, შეშველად სწარმოებს მუშაობა. მაგრამ ისიც შეშველია, რომ ფართე მწერალთა საზოგადოებრივობა ამ მუშაობას არ იცნობს.

საქმეს კი დაყოვნება შეშველად აუნებს და სანამ საკავშირო საბჭოთა მწერლების პლენუმზე ეს საკითხი დიდგებოდეს, საჭიროა მისი დამუშავება ჩვენ შორის.

*) იბეჭდება საკავშირო მწერალთა კავშირის გამგეობის პლენუმისათვის სამზადისის წესით. რედაქცია

(დასასრული)

დარაზმით ხმები!

სანდრო მული

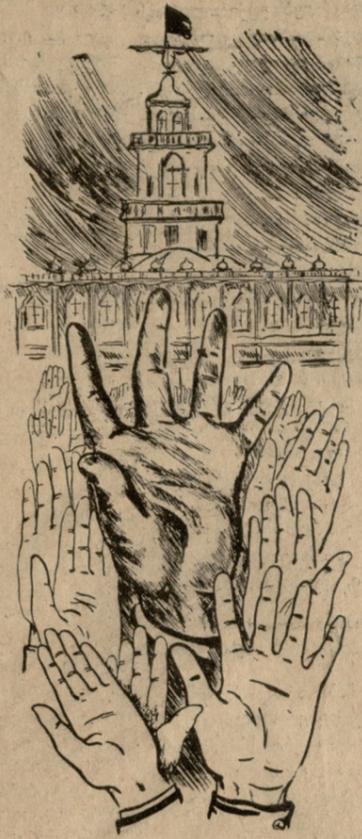
შემოიჭრება ქუჩებიდან ხმაური მძლავრი
წარჩინებულთა ასარჩევად დარაზმულ ხმების...

დარაზს ამშვენებს ლოწონვები და სურათები...
ამხანაგებო, ხმა მიეციო ჩვენში რჩეულებს...

ამხანაგებო, უწინაესს ირჩევთ ორგანოს...
პროლეტარული დიქტატურის და სახელმწიფოს!

დიდი ხანია ლაუბობის დრო გაქრა...
შრომის სამშობლო მხოლოდ შრომით აუვავებულა...

შემოქმედეთ პარტიას და დარაზმით ხმები!
ასე გვეძახის დიქტატურა პროლეტარული...

ბისა საზოგადო და განსაკუთრებით
ქართული ლიტერატურის ხაზით: ძველი
ქართული კლასიკური მწერლობის მეც-

დაუცხრომელი ძიების გზაზე ნიკო
მარტი არაერთხელ იცვლიდა თავის
წინანდელ შეხედულებათ; ასწორებდა...

ნ. მარტი გამოქვეყნებული აქვს 600-
მდე მეცნიერული ნაშრომი. ბლომად
დარჩა გამოუქვეყნებელიც, განსაკუთრე-

ყოფილ სპარსეთის საკონსულოში

მშვენიერი ორსართულიანი შენობა
ტფილისის ცენტრში — მახარაძისა და
ლერმონტოვის ქუჩების კუთხეში, ათი—

გაიხსენება ხელოვნების მუშაკთა
სახლი, რომლის ძირითადი დანიშნუ-
ლებია ხელოვნების სხვადასხვა დარგის

ასეთია ყოფ. სპარსეთის საკონსულოს
შენობა, რომელიც ახლახან გადავიდა
საქ. განსაკომის განკარგულებაში.

მუსიკის, თეატრის, კინო და სახვითი
ხელოვნების მუშაკებს აქ უნდა შეექმნათ
გაუმჯობესებული პირობები შემოქმედე-

მაგრამ სულ ცოტა ხანში ამ კედ-
ლებში სიცოცხლე უნდა აჩქედდეს; აქ

აქ უნდა იწარმოოს წრეების მეცადი-
ნობა, ხელოვნების სხვადასხვა ნიმუშე-
ბის ჩვენება თუ გარჩევა, დისპუტები,

საზოგადოებრივი შეხვედრების საღამო-
ები, ცოდნისა და აზრის გაცვლა-გამო-
ცვლა. მოეწყობა ბიბლიოთეკა.

საქ. საბკომსაბჭომ 100.000 მან. გა-
მოჰყო ხელოვნების მუშაკთა სახლის
თვის სათანადო მოწყობილობისა და

განსაკომთან ჩამოყალიბებულია სპე-
ციალური კომისია ამხ. შალვა გვეგენავს
თავმჯდომარეობით, რომელსაც დავალე-

მოსკოვში უკვე არსებობს ასეთი სახ-
ლი — ხელოვნების ოსტატთა სახ-
ლის სახელწოდებით, ჩვენში კი ეს ახა-

რ. თალაქვაძე

დეგნა შენგელაია

1930 წლის 8 მარტი იყო. საღამოს ხუთი
საათი იქნებოდა, მერიაში რომ ჩამოვდივით

მხარაძის რაიკომკავშირის წარმომადგე-
ნელს ჩამოვყვევ, მისი სახელი პირობით ტატო
ანდელულაძე იყო.

შე შეთქმულ დღე ძალზე გაცხუნებდა, ახლა,
ლაითურის ამ დაბალ ბეჭობზე რომ წამოვყვა,
კი არ გვატობდა, გვანათებდა და ჩვენი კარი-

იყო, სადაც დანტე ჯოჯოხეთად ჩავიდა. წინის
რამდენიმე გვერდს რომ გადავლიდი, გემი იყო
დაჩატული. გემი ნავესადგურში იდგა და ზრდა...

დავფიქროთ — გავსწავროთ!

ერთი თვეა, რაც აქ მუშაობა დაიწყო და ეს
ახალი შენობები, შრამელები დგანან ახლად

რომელსაც პირობით ტატო ანდელულაძე და-
ვარქვი, პალტოებში იმედინად გავეხვიეთ და

უჯრედის ოთახში ფეხი შევდგით თუ არა,
ანდელულაძე გვერდში ხელი წამკრა:

ეს ქორდედალა მშვენიერი გოგონა აღმოჩნ-
და. სანდომიანი და სახეყვლიანი, სისხლითა
და ხორციტ სავსე ციცი, ტურები მწიფე ქვიშ-

და ახლა, ხელში რომ იგდო, მოსგვა რჯულზე,
ის ისე ერთგულად თათხავდა ამ ახალგაზრდას,
რომ მე რალაც მკვმა გამკენწლა.

— წარმოგიდგენიათ, ამხანაგო? გელთი, გელთი,
გული გადაგველია მოლოდინით, თვალები გაგ-
ვიწყალდა! — თქვა მან ბოდიშოანი კილოთი და

— ეუცდით, ვუცდით, მაგრამ შენც არ მო-
მიკვდე! — ამოხდა კიდევ ერთხელ და უეცრად.

— უკაცრავად, ამხანაგო, მობრძანდით, დაბრ-
ძანდით! — მიმიწვია მან ისე, თითქმის ახლა გაახ-

— დაბრძანდით, ამხანაგო! ძლიერ სასიამოვე-
ნოა თქვენი ჩამოსვლა! მეტი სიახლოვე სინამ-

— ცოტა ხანში და ჩვენ გახურებულ კამათში
ვიყავით და განა ცოტაა საკამათო ამ ჩვენს

— ცოტა ხანში და ჩვენ გახურებულ კამათში
ვიყავით და განა ცოტაა საკამათო ამ ჩვენს
ცხოვრებაში, მით უფრო, როცა ამ მღვანათე-

— ცოტა ხანში და ჩვენ გახურებულ კამათში
ვიყავით და განა ცოტაა საკამათო ამ ჩვენს
ცხოვრებაში, მით უფრო, როცა ამ მღვანათე-

— ცოტა ხანში და ჩვენ გახურებულ კამათში
ვიყავით და განა ცოტაა საკამათო ამ ჩვენს
ცხოვრებაში, მით უფრო, როცა ამ მღვანათე-

— ცოტა ხანში და ჩვენ გახურებულ კამათში
ვიყავით და განა ცოტაა საკამათო ამ ჩვენს
ცხოვრებაში, მით უფრო, როცა ამ მღვანათე-

— ცოტა ხანში და ჩვენ გახურებულ კამათში
ვიყავით და განა ცოტაა საკამათო ამ ჩვენს
ცხოვრებაში, მით უფრო, როცა ამ მღვანათე-

ხაფხუფს თურმე დაითურში სურათს იღებდნენ: „ჯანყი გურიაში“. ახალგაზრდებს ეცქირათ, ზოგს კიდევ ეთამაშა ამ სურათში, მათ ცოცხლად ენახათ ძველი თავადები, გურული გლეხები და ეს ბუტაფორული გამიჯნობა გურის ისტორიული აჯანყებისა კიდევ ერთხელ გამოცხადდნენ მკვდრეთით აღმდგარნი და ქორ-მიმინოებისა და „ხელხევის“ ხალხმა კიდევ ერთხელ გადაჯიჯირივს ცხენთა ტრიხინით ეს მერია ცხადად ამხდარ სიხარულით. კიდევ ერთხელ დატრიალდა გურის გარდასული ტრაგედია ამ ქალაქში და ტრაქტორების დაგადგუგით დამფრთხალნი გადაყვინდნენ დაშვებულნი გადაფურცულ მატინებს დაფრეკებაში.

ქორდედალა ხმის ამოუღებლად ისმენდა ყოველივეს. გვიტყვობდა ოცნებად წასული ჩაფიქრებული თვალებით და თეთრ გვრემან სახეზე წითლად გამინაყარი მგებნი კდემამოსილ სიყვარულის წყურვილს ამფლავებდნენ.

ათასში ერთხელ ისიც იტყვოდა ორიდევ სიტყვას, სიტყვას გახეთქს, მაგრამ ახრი მუდამ ახალი იყო და დამოუკიდებელი, რომ ლაპარაკობდა, ხმა გულის სიღრმეიდან ამოსდიოდა, ახრები ღრმა რწმენიდან, ახრები, ღონიერი და უკომპრომისო.

სათის 8 იქნებოდა რომ ავიშალოთ. ისინი კინოში მიდიოდნენ, ჩვენ ლაითურის მამულის კანტორაში.

— ნახვამდის, ამხანაგო! — ჩამომართვა ქალურად რბილი ხელი ქორდედალამ გულისხმიერად. — კიდევ გვინახულეთ, მხოლოდ უფრო ხანგრძლივად! — სთქვა მან გახეთქიდან ამოკითხულის ენით, მაგრამ ესეც რომ უხდებოდა ამ მართლაც ქორდედალას!

— შენც ნახვამდის! — მოუბრუნდა ახლა ის ანდლულად.

— მაგრამ სიები არ დაგავიწყდეს, ამხანაგო, სიები, დაამტკიცეთ და ხვალ თუ არა, ზეგ მაინც გადმოგვიხავენეთ!

— ფუი! გაღაფურთხა გაგულსებით ბიჭმა, გარეთ რომ გამოველით. — ხომ გითხარი! როგორია! როგორია? ქორდედალა, ნამდვილი ქორდედალა, ოჯახქორი! — მერე სიტყვას უმტრად გვბი უყვალა, მხარში ხელი ჩამკიდა, შემაჩერა და ისე მომმართა: — ხომ კომკავშირელი ვარ? — არა, ძამიავ, მაინც ვამბობ, რომ ქალი ქალი უნდა იყოს.

— არ ვიცი, რას უწუხებ იმ გოგოს, თუ მერ მართლა ავი კაცი და გარეგანი არა ხარ! — გავივირე მე ხუმრობით, მე კი ვფიქრობ, ნამეტანი ქალიც უნდა იყოს, მაგრამ ყველაფერს თავისი ადგილი აქვს და იმანაც იცის ეს ადგილი.

— ეჰ, ერთი მოგცლია შენც! — ხელი ამიქნია ანდლულად. — შენ მაინც განუკურნელი ბელეტრისტი ხარ და ბოლომდის ასე დარჩები. ახა, ერთი შენ თვითონ მითხარი, რა გაცხოვრებ ისეთ ცოლთან, სულ რომ დირექტივებით გელაპარაკებ? მერე, რა გოგოა! — ამოიხარა მან სინანულით.

— რას იხამ, ჩემო ტატო! — ვანუგეშე მეც ამხანაგი. — რით ვერ გაიგე რომ თავზე დატეხილი კაკალი ქვით გატეხილზე გამივილია!

— ეხ, კარგი ერთი, თუ ძმა ხარ! მე რომ დღეს მაგან კაკალი მატება, იმას თავით ქვის ტეხა მერჩია!

ხუთი წელი გავიდა მას შემდეგ. ხუთი ძნელი და გმირული წელიწადი.

ჩაღბი გახიარდა ამ ხუთ წელიწადში. ქვეყანა დაეჯაკადა, გმირებითა და სახელოვანი კაცებით გაივსა ჩვენი სამშობლო. და აი, ერთი ასეთი გმირის დაღუპვის ამბავი რომ ამოვიდა ქალაქში ამ რამდენიმე დღის წინად, ეს შემთხვევა რატომღაც ღრმად ჩამებეჭდა მესსიერებაში. ის მახარამდის რაიმეში მოეკლათ შავსიელებს საბჭოთა არჩევნების დროს.

რამდენიმე დღის შემდეგ, რედაქციაში ვილაღ მწუხარე გოგონამ შემალა კარი. ფერმკრთალი და ნაღვლიანი ის იმდენად სანდომიანი იყო და ამაღლებული ამ მწუხარებაში, რომ ჩვენ, გახეთქის მუშაკებმა, ყველამ ახლო მონაწილეობა მივიღეთ მის მდგომარეობაში. ეს გოგონა იმ მოკლული ამხანაგის ქვრივი იყო.

რატომღაც მისი სახე ღრმად ჩამებეჭდა ჩემს მესსიერებაში. — იქნებ სადმე მინახავს? — ვფიქრობდი მე. მაგრამ რომ ვერაფრით გავიხსენებ, სად ან როდის უნდა მენახა!

იმ დამეს რომ დავწყვი, ძილშიაც ეს გოგონა ჩამეყვა ფიქრად. — სად მინახავს? სად მინახავს? — ეს შეათავსედი ვეითხებოდი ჩემ თავს და აი, ფიქრს რომ თავი გაგანებე და ძილად მიწოდდა წასვლა, უცერად რაღაც მოსკდა უზარმაზარი და თავს ერთიანად დამახავდა.

— ეს ხომ ქორდედალა! — ამომხდა მე და ალბათ გასაგები იქნება იმ დამეს თუ არ მიძინია.

მისი დაღუპული ქმარი, ხუთწლედის გმირი ანდლულად, ის იყო, ლაითურში რომ ამ ხუთი წლის წინად ერთად ვიმზავრეთ.

„ბიბიოკრამია“

„ილვიკეზენ მთეზი“
ელ. პოლუხორდვიროვი

„ილვიკეზენ მთეზი“ ასახულია ის პერიოდი, როდესაც კოლექტივიზაციის პროცესი დაიწყო აჭარისტანში. თემა აქტუალური და საინტერესოა. მაგრამ ვფიქრობთ: თემა იდეოლოგიურად და მხატვრული მხრივ ვერ არის საესებით დაძლეული.

„ილვიკეზენ მთეზი“ კოლექტივიზაციის პროცესი და მისი გმირები არ არიან საკმაოდ შესწავლილი. ნაწარმოებში მთავარი მოქმედი პირებია: მემედალი, ჰუსეინი და კოლექტივიზაციის მოწინააღმდეგე კულაკები — ახმედ ტაგიძის სახით. ნაწარმოებში მოკმეულია კოლექტივიზაციის გამარჯვება, მაგრამ მისი დამაბარსებელი პირები მემედალი და ჰუსეინი კი მარცხდებიან ცხოვრებაში.

ახმედ ტაგიძის გამო, რომელიც საბჭოთა ხელისუფლების მტრადაა გამოსახული, მის გამკლავებელ ჰუსეინს სჯიან მანდატის ჩამორთმევით. ნაწარმოებში კი ისეა გამოყვანილი ტაგიძე, რომ ჰუსეინი არ ცდება მის განკლავებაში. მოუსმინოთ თვით ავტორს: „მას განსაკუთრებით ის მდგომარეობა აღუვებდა აწუხებდა, რომ მისი სახლკარი ზედ კოლექტივის მიწაზე იყო მიკრული. ნათესებს გვიფუტებს. კოლმეურნის შრომას უკარგავს. ჩვენს ამხანაგს ჩაქვავებს უპირებენ. ვინ იცის, კიდევ რას გვიზადებენ. მისი სოფელი გაჩერება არ შეიძლება“ (გვ. 157-8).

ასე ფიქრობდა ჰუსეინი და ეს სამართლიან ფიქრებადაა მოკმეული თვით ნაწარმოების ავტორის მიერ. მაგრამ ავტორი ტაგიძის განკლავებას მაინც მემარცხენეობად სთვლის.

სულიერმანის სახე არ არის ნაწარმოებში საკმაოდ დამუშავებული, იგი მხოლოდ ზოგად ხაზებში გვაქვს, რაიც არაუფერს გარკვეულს არ იძლევა. მისი შეტანა იმ სახით რა სახითაც ნაწარ-

მოებშია შეტანილი, ჩვენი აზრით, ხელმეტია. სულიერმანი გმირის სიმბოლოდ არ არის აკანალიზებული. გარკვეულად ბუნდოვან მოვლენას ცხოვრებაში და სინამდვილეში მწერალმა უფრო გარკვეული სახე უნდა მისცეს თავის შემოქმედებაში სწორი ხედვით, ე. ი. თვით გარკვევების გარკვეული სახე უნდა მოგვეცეს.

სამაგიეროდ ქიცილას ტიპი, თვით მისი ცხოვრების პირობების მიხედვით, საესებით სწორად და მოქნილად არის მწერლის მიერ დაქერილი. რომან „ილვიკეზენ მთეზი“ არის ძლიერი მხატვრული მომენტები, რაც მოწმობს იმას, რომ ავტორს აქვს შემოქმედებითი უნარი. მთლიანად რომანი კი ზოგად და ნაჩქარები მუშაობის შთაბეჭდილებას სტოებს.

რაც შეეხება ნაწარმოების ენას, იგი დაუხვეწელია, პროვინციალიზმებით სავსეა. მაგ. „ერთმანეთს მიუახლოვდნენ, სალამი გადასცეს და ორივენი ღობეს დაეყრდნეს“ (გვ. 17). შეხვედრისას ერთმანეთს სალამს მისცემენ და არა გადასცემენ. ასეთი თქმები მრავალია. პროვინციალიზმის შესახებ: არსებობს ერთგვარი ენობრივი ეგზოტიკა, — როცა ავტორს პროვინციალიზმით რომელიმე კუთხის თავისებურების მოკმევა სურს. ამა თუ იმ კუთხის დასახასიათებლად მის მცხოვრებთა დამახასიათებელი კილოთი და სიტყვებით ალაპარაკება მიხალბება, კარგია და მხარგრულიც არის. მაგრამ აქ ძალიან დიდი სიძუნწე და მოქნილობაა საჭირო, რომ საზღვარს არ გასცდეს და თვით ავტორი არ ალაპარაკდეს პროვინციულით. პროვინციალიზმი არც ერთ ნაწარმოებში არ ამკობს და არ მატებს რამეს. ავტორმა ამას განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მიაქციოს. **პოლ. ცინცაძე**

საზოგადოებრივი პურის * ისტორიისათვის *

2. მეორე ლეგენდა

(ზ. ჭიჭინაძე. ქართველ მეფეთ დროის ქართველი რესპუბლიკანელები)

საიო ლეგენდარიანი

ზ. ჭიჭინაძეს ჰქონდა თავისებური მეთოდი საისტორიო მასალების დავროებაში. ის დადიოდა ხალხში, ისმენდა ნაამბობს და სწერდა გაგონილს. ამ მეთოდის ხელალებით უარყოფა არ შეიძლება. ვერ ვიტყვი, რომ ასე დავროვილი მასალა უნდა რჩებოდეს კრიტიკული განხილვის გარეშე, და სრულიად არ შედიოდეს სამეცნიერო გადამუშავების ლაბორატორიაში.

კრიტიკის იარაღი თითონ არ ემარჯვებოდა, წარსულის ამბებს მოგვითხრობდა გულუბრყვილოდ და მის ლიტერატურულ მემკვიდრეობაში ყველაზე უფრო გულუბრყვილოა ეს დასახელებული წაგნაკი.

ერის შეურაცყოფად მიაჩნია დაექვეება იმის შესახებ, რომ „ქართველები რესპუბლიკურ მართვა-გამგეობას ჯერ კიდევ XIX საუკუნემდე იცნობდნენ“. მაგრამ ერთიანი ცნობა, ნაცნობობა, მეორეა გამოყენება. იყვენ თუ არა საქართველოში ისეთი პირები, ან სოციალური ჯგუფები, რომლებიც იცნობდნენ რესპუბლიკის იდეებს და იყენებდნენ კიდევ ავრცელებდნენ და იბრძოდნენ მათი გავრცელებისთვის? ასე უნდა დაისვას საკითხი მე-18 საუკუნის მიწურულისთვის, როცა საფრანგეთიდან მოდიოდა რევოლუციის, რესპუბლიკური იდეების სიმხურვალე, და როცა საერთაშორისო რეაქციის, ბელადი — მეფური რუსეთი იერთებდა საქართველოს.

ჩვენ ღარიბი ვართ საისტორიო მასალებით ამ საკითხში და ვერ ვყოფივებით

ვერც იმ მთავარ წყაროს, რომელიც მოკმეული გვაქვს პლ. იოსელიანის წიგნში (ცხოვ. მეფე გიორგი XIII-სა). უნდა შეინიშნოს საერთოდ, რომ ნელი მასალის დავროებაში ტარდებოდა აქამდის ერთგვარი კლასობრივი პრინციპი. ქვეყნდებოდა უმთავრესად მეფეების, მეფის შვილების, დედოფლების, მთავრების, დიდი სამეფო მოხელეების მიწერმოწერა ა. ცაგარლის „Грамоты и др. иет. документы 18 стол.“. უდიდესი მიღწევაა ამ მხრივ. ეს, რა თქმა უნდა, საჭიროა, და აქ კიდევ ბევრია გასაკეთებელი.

მაგრამ არის მეორე პრინციპიც, არის ძველი საბუთები, რომლებსაც წარმოშობა აქვთ ქვედა სოციალურ ფენებში. არის გლეხების — ყმების, მოქალაქეების უბრალო მომაცვადების, „უმნიშვნელო“ ადამიანების ქალაქდები, ბარათები, მიწერმოწერები. საჭიროა, რომ ეს აუარებელი მასალაც გზას პოულობდეს საარქივო თაროებიდან სტამბის კარებად.

ზ. ჭიჭინაძის ხელი ვერ სწვდებოდა არქივებს. მაგრამ მისი უსწავლელი მეთოდი ობიექტურად ამ მეორე პრინციპს უთანხმდებოდა. გაგონილ, ნაამბობ ზებირ გადმოცემულ მასალებში მაინც არ მოუხანავს სახალხო, ცოტად თუ ბევრად ფართო რესპუბლიკანურ მოძრაობის ნიშნები საქართველოში, არც შეიძლება, რომ მოენახა, და წინ და წინ შეიძლება ითქვას, ეს არ მოინახება არც წერილობით დარჩენილ საბუთებში.

მე-18 საუკუნის დამლევს რესპუბლიკურ იდეების მატარებლათ ევროპაში გამოდიოდა მესამე წოდება — ბურჟუაზია. ის

მაშინ არ ნატრობდა იმ მყუდროებას, რომელზედაც მიუწოდებლობის გრძობით ოცნებობს ახლა დღევანდელი მსოფლიო ბურჟუაზიის იდეოლოგი გ. უელსი („Les nouvelles literaires“ ოქტომბერი, 1934 წ.)

საქართველოში იმ დროს იყვენ მესამე წოდების ელემენტები, მაგრამ ისინი არ წარმოადგენდნენ ჯერ კლასობრივად თავმოყრილ, პოლიტიკურად შეკავშირებულ და თვითგამორკვეულ ძალას. ერთი სოციალური წრე ყალიბდება და წელს იმაგრებს შეორესოციალურ წრესთან ბრძოლაში. საქართველოში ფეოდალურ წრებთან არაუფერი არ ჰქონდათ სადაო და საბრძოლველი მესამე წოდების წრეებს. აქ იყო მსხვილი, გამვლელ-გამომვლელი სავაჭრო კაპიტალი, გაქონდა სასოფლო მეურნეობის ნაწარმოები, შემოქონდა სხვა ქვეყნების ფაბრიკა-სახელოსნოებში დამზადებული საქონელი. ამ სავაჭრო კაპიტალს სჭირდებოდა იაფი გამყიდველი და ძვირი მყიდველი. ორივე საჭიროებას უკმაყოფილებდნენ მსხვილი მემამულეები, სამეფო-სამთავრო სასახლეები, საერო და სასულიერო არისტოკრატია. მსხვილი ვაჭრები სულაც არ იყვენ დაინტერესებული, რომ გაუქმებულიყო ბატონყმური შრომა. ეს მათ აძლევდა იაფი ყიდვა-გაზიდვის და ძვირ შემოზიდვა გაყიდვის საშუალებას. ისინი მშვიდობიანად თანამშრომლობდნენ მემამულეებთან გლეხობის ექსპლოატაციაში, ემსახურებოდნენ სასახლეების სამომხმარებლო ინტერესებს, კარგად იყვენ მიღებული მეფე-მთავრებთან, იღებდნენ მათგან აზნაურის „ღირსებას“, მერე კი იმავე ერთეულებით გადადიოდნენ ციციანოეების სასახურში, როგორც მოგვითხრობს ზუბალი შვილის შესახებ სხვა ალაგას ზ. ჭიჭინაძე.

იყო საქართველოში კიდევ წვრილი ხელოსნური წარმოება და ვაჭრობა. სოლომონ ლეონიძე იმ დროის უთუოდ დიდი პიროვნება, მომავალ ბურჟუაზიულ დემოკრატის ნაადრევი იდეოლოგი საქოროდ აღიარებდა ვაჭარ-მრეწველთა წრების გამარავლებას საქართველოს „მდაბიო“ ხალხში და ეგონა, რომ ეს

სოციალური საკითხი ვადიჭრებოდა შუამდგომლობის გზით მეფე ერეკლესთან. იოანე ბატონიშვილი სწერდა საგანგებო პროტესტს სახელმწიფოებრივ წესწყობილების ორგანიზაციისა და ამბობდა: „რითაც შეიძლებოდეს ვაჭრობა დავაგვაროთ ქართველთა კაცთა შორის... და ამისთვის გამოვარჩიოთ ქართლიდამ, კახეთიდამ რაოდენიმე კაცი იეგ ვაჭრებთან ნამყოფნი და შევაჩვიოთ ვაჭრობას, ამათ ხელი განემართოს საქვეყნო შემოსავლიდამ, რათა ისწავლონ ვაჭრობა“... (საქ. მუზეუმის ხელთნაწ. № 2155 „პროტესტი სხვადასხვა წესდებულებაზე“.)

ვერც სოლ. ლეონიძეს, ვერც იოანე ბატონიშვილს ვერ მოუვიდოდათ აზრად, რომ ამისთვის საჭირო იყო ბატონყმური ზღუდეების შენგრევა სახელმწიფოში. პირაქით, წვრილ სავაჭრო კაპიტალს, წვრილ სადუქნო და სახელოსნო წარმოებას უფრო გამოადგებოდა ბატონყმობის ჯაჭვებზე შიმდაგრებული შრომა.

საზოგადოებრივი აზრი იბადება სოციალურ კონფლიქტებში, წინააღმდეგობებში. კონკრეტული პირობების გარემოცვა საქართველოში იყო ისეთი, რომ ბურჟუაზიული დემოკრატის ფრთებ შეუზრდელი მერცხალი ფეოდალური ბუდეებიდან შორს ვერ გადაფრინდებოდა, რესპუბლიკანურ მოძრაობას ნიადაგი ვერ მიეცემოდა, და კიდევ რომ აღმოჩნდეს სადმე საარქივო თაროზე ამის მაჩვენებელი საბუთი, ის ვერ აცდება ყალბად გამოცხადებულ საბუთების ბედს. ფეოდალიზმთან თანხმობა-თანამშრომლობაში ვერ გაიხარებდა ის, რაც ევროპაში ხარობდა მაშინ ბურჟუაზიის და ფეოდალიზმის ბრძოლებში, შეჯახებებში.

რასაკვირველია, საქართველო, რომელსაც გადავლილი ჰქონდა თავის კულტურული განვითარების უმაღლესი მწვერვალები, ყრუდ ვერ შეხვდებოდა ევროპის ამბებს. ცხადია, რევოლუციის იდეებსაც ეწინებოდათ აქ ერთგვარი გამოძახილი. მაგრამ საქმე იმაშია მხოლოდ, რომ სოციალურ-პოლიტიკურ სარჩულს

ნუ გაგიკვირდებათ, რომ უცნობი ვინმე გწერთ. მე გახლავარ სამხრეთის ცენტრის უბნის მე-17 პარტიკის სახელმწიფო კოლეჯის სტუდენტი...

როგორ მივალწი ამას? აი როგორ: უწინ მცირე მცოდნე კერასთან მივსული ვიქცევი. 1930 წელს ჩემი ოჯახი კოლმეურნეობის წევრი გახდა...

ეს იყო 1933 წელს ერთ დღეს გონების თვალთვლით ჩემს წარსულს და გამიკვირდა, რომ მე სულ სხვა ადამიანი ვაგახდინე...

ს ა ბ ი ვ ც ე მ უ ლ ო ა მ ხ . ო ლ ლ ა!

მეკითხებით, ვაპირებ თუ არა ავწერო კოლმეურნეობა და ახალი ადამიანი, ახალი ქართველი ქალი.

ამ გამოცხადებისას იძლეოდა „მალი“ წოდება—თავად-ახნაურობა. მის წრეებში იყო გაგონება და თავისებური მიღება...

ეს წოდება კი აღარ წარმოადგენდა მთლიან ერთეულს. იქ, როგორც ვიცით, საუფლისწულო მრავალ მეფიან მთავრის ანობა ებრძოდა ერთ მეფობას.

არც უნდოდათ ერთი მეფის ავტორიტეტი მთელ საქართველოზე. მათი ბრძოლა ასეთი ავტორიტეტის წინააღმდეგ არ შეეფერებოდა ხალხის ინტერესებს.

თავად ახნაურობას, გლეხობას, ფშავეებს, ხეცურებს, თუშებს: „საქართველოს დიდებულნი და მღაბიონი...“

ეს შეთქმულება მოხდა აქ, როცა საფრანგეთში რევოლუციის ჯერ იერიშები არ მიეტანა სამეფო ციხე-სიმაგრეებზე.

იდეა იყო ერთი და იგივე, სოციალური წრე სხვადასხვა გვარი. მომაკვდავი, დარღვეულ-დაქვეითებული წოდება იღებდა აქ ი ი იდეას, რომელიც წარმოშვა იქ სოციალური სახე მომავლის მდროშე მისამდე წოდებამ.

გამოვიმუშავე, შრამა-დღე 12—კილოგრამი სიმინდი მივიღე (115 ფუთი).

ჩემი ოჯახი წელში გამიარა. მალე კოლმეურნეობის თამაგდამარედი ამირჩიეს. მედგრაღ ვიბრძოდი მისავლიანობის გადამწყვეტის, შრომის დისციპლინის და შრომის ორგანიზაციის განმტკიცებისათვის.

თქვენი „კვაჭი“ სამხრეთითაა. ახლა სამხრეთითაა, ჩვენს კოლმეურნეობებში, კვაჭები აღარ იზრდებიან: ძველები გადაშლდნენ.

ოლია ჯოგლიძე

მიუხედავად ამისა მე მაინც მტკიცედ მაქვს გადაწყვეტილი ორიოდე თვეში დავწერო მოთხრობა „ახნაურის სიკვდილი“...

თითო ოროლა პიროვნებაში არაა საქმე. შეიძლება დიდ იდეურ სიმალეზე იდგეს თავისთავად ესა თუ ის პიროვნება...

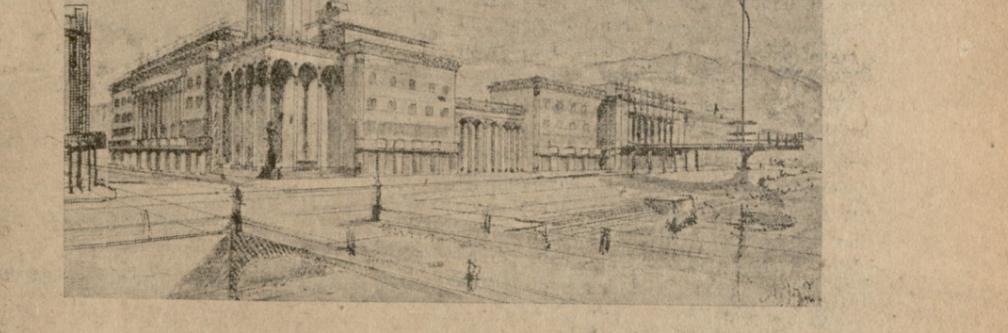
როცა მეფის ავტორიტეტი ერეკლეს შემდეგ შეირყა თვით სამეფო სასახლეში, როცა მემკვიდრეები ერთმანეთს ეცილებოდნენ ტახტის გარშემო და როცა რუსეთის შემოსვლა აყენებდა თავგადარჩენის საკითხს...

დავ. ბატონიშვილი იყო მაშინ ცენტრალური ფიგურა, იმისგან მოითხოვდნენ გაბედულ ნაბიჯის გადადგმას.

ასე გათავდა რევოლუციის და რესპუბლიკური იდეების გამოცხადილი საქართველოში.

საუფლისწულო რღვევისთან ბრძოლაში პროგრესულ როლს ასრულებდა, ის იმავე იდეებს ემიჯნებოდა.

რუსეთის მეფეების იენ.

წიგნის სახალის პროექტი—შესრულებული არქიტექტორების შ. თავაძის და მ. ჩხიკვაძის მიერ არქ. ე. აზნაიანის და ა. გვახალიას მონაწილეობით.

გმირებს ღირსეულს არ მივუძღვნიდი—მათ გმირულ ცხოვრებას არ ავწერდი. იმედი მაქვს ამ მიზანსაც მივაღწევ. მე ნამეტანს მისხარია, რომ ქართველი ქალიც ამოვიარა დაყინულ ჩარჩოდან და აქტიურ შემოქმედებად გადაქცა.

ებრძვის ამ სენს, მაგრამ მას არ შეუძლიან უკვლა ქალს თვალყური ადევნოს. ეს თავდაპირველად თვითონ ქალების საქმეა, ყველაზე მეტად კი კოლმეურნი ქალებმა უნდა გამოიღონ თავი და ეს ქირი ძირიან ფესვიანად ამოფხვრან.

ახალი აზრები კველი ცხოვრებიდან

ნ. ავალიშვილის წერილი რ. ერისთავისადმი

ნიკო ავალიშვილი 70-იანი წლების თვალსაჩინო მოღვაწეა. იგი ენერგიულ მუშაობას აწარმოებდა საზოგადოებრივი ცხოვრების და კულტურის სხვადასხვა სფეროებში.

წერილი, რომელსაც ახლა პირველად ვაქვეყნებთ, აღმოჩნდა რაფ. ერისთავის არქივში (რომელიც დაცულია მის ასულთან—ან. ერისთავ-კახიძისა).

ლიტერატურული კნიაზო რაფიელ!

თუმცა თქვენი პირისპირ ცნობა არა მაქვს, მაგრამ რადგან მრავალთაგან მსმენია თქვენი ნამდვილი ქართველობა და ქართული ლიტერატურისადმი დიდი თანამგრძობლობა...

„მნათობს“ სულ ას ოროცდა თექვსმეტი ხელის მომწერი, რომელთა შორის თითქმის მესამედს ჯერ ფული არ შემოუტანია (შარშანდელის მოგახსენებთ).

ნიკო ავალიშვილი 70-იანი წლების თვალსაჩინო მოღვაწეა. იგი ენერგიულ მუშაობას აწარმოებდა საზოგადოებრივი ცხოვრების და კულტურის სხვადასხვა სფეროებში.

იმედი მაქვს ამ თხოვნებს არ უგულვებლად დატოვებთ, რომ ეს ყველაფერი ჩემთვის საზოგადოებრივი საქმეა.

დავ. ბატონიშვილი იყო მაშინ ცენტრალური ფიგურა, იმისგან მოითხოვდნენ გაბედულ ნაბიჯის გადადგმას.

ამ იმედით დავუთვინებ თქვენგან დახმარების მოლოდინში თქვენი მარადის ბატონის მძიმე უმართლო უმართლო მონა „მნათობის“ რედაქტორი ნ. ავალიშვილი.

ნ. ავალიშვილი

P. P. S. S. ჩემი ადრესი: В редакцию жур. „Мნათობი“ редактору და სხვა.

*) ეს შეგებდა რაფ. ერისთავის ლექს „ფერხლის ხმაზედ“, რომელიც დაიბეჭდა 1869 წ. „მნათობში“ № 11—12-ში.

მ. რ.

ლიტერატურა

